

ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ РЕЧЕЙ

Мій самотній тримісячний похід Тихоокеанським верховинним шляхом починався не один раз. Спершу виникло необдумане рішення піти, за ним — друге, більш виважене, — *справді* зробити це, а потім був довгий третій початок, що складався з тижнів покупок, пакування речей і підготовки до походу. Я звільнилася з роботи офіціанткою, оформила розлучення, продала майже все, що мала, попрощалася з друзями і востаннє відвідала могилу матері. Згодом перетнула всю країну з Міннеаполіса до Портленда, штат Орегон, а через кілька днів сіла на літак до Лос-Анджелеса, дісталася до містечка Мохаве, а потім — до місця, де ТВШ перетинає автостраду.

І тоді, нарешті, я фактично почала похід; згодом з'явилося невтішне усвідомлення того, як це все відбувається, а потім — рішення облишити цю справу, бо вона виявилася абсурдною, безглуздою і до смішного складною, набагато складнішою, ніж я очікувала, і я була зовсім не готова до неї.

А тоді я відчула, що справді живу, коли йду цим шляхом.

Я залишаюся і зроблю це попри все. Попри ведмедів, гримучих змій і послід пум, яких я так і не бачила; попри пухирі, струпи, подряпини й порізи. Попри виснаження і втрати, холод і спеку, монотонність і біль, спрагу та

голод, славу та привидів, які переслідували мене, поки я сама пройшла 1770 кілометрів від пустелі Мохаве до штату Вашингтон.

І, нарешті, коли я таки завершила цей шлях, пройшовши всю цю відстань за весь цей час, прийшло усвідомлення, що те, що я вважала початком, узагалі ним не було. Насправді мій похід Тихоокеанським верховинним шляхом почався не з того поспішного рішення зробити це. Важко уявити, та він почався набагато раніше, а точніше — чотири роки сім місяців і три дні тому, коли я стояла у невеличкій палаті в клініці Мейо в Рочестері, штат Міннесота і саме дізналася, що моя мати помирає.

Я була у зеленому. Зелені штани, зелена сорочка й зелений бант у волоссі. Це вбрання мені пошила мама: вонашила мені одяг усе моє життя. Дещо було саме таким, як я мріяла, дещо — не дуже. Я не була в захваті від зеленого брючного костюма, але все одно носила його як покуту, як жертву, як оберіг.

Увесь той день у зеленому брючному костюмі я супроводжувала маму й вітчима Едді з поверху на поверх клініки Майо, поки мама переходила від одного обстеження до іншого, й у моїй голові крутилася молитва, хоча молитва — не те слово, яким можна описати цей ритмічний мотив. Я не була смиренною перед Богом. Я навіть не вірила в Бога. Моя молитва була не «Боже, прошу, змилуйся над нами».

Я не збиралася благодіяти про милосердя. Це зайве. Моїй матері було сорок п'ять. Вона мала чудовий вигляд. Уже багато років вона дотримувалася вегетаріанської дієти. Замість обробки саду пестицидами, мама садила чорнобривці, щоб відлякувати шкідників. Мене та моїх брата й сестру змушувала ковтати сирі зубчики часнику, коли ми хворіли на застуду. Такі, як моя мама, не хворіють на

рак. Тести в клініці Майо доведуть це, спростувавши те, що стверджували лікарі в Дулуті. Я в цьому не сумнівалася. Що то за лікарі в Дулуті? Що таке Дулут? *Дулут!* Дулут — холодне провінційне містечко, де лікарі, які не знали, якого чорта вони мелють, сказали сорокап'ятирічній вегетаріанці-некурцю, яка вживає часник і лікується природними засобами, що в неї рак легенів на пізній стадії, ну таке.

Та пішли вони.

От моя молитва: «Пішли вони пішли вони пішли вони».

І все ж, ось моя мама в клініці Майо, змучена від того, що доводилося бути на ногах понад три хвилини.

— Узяти інвалідний візок? — запитав її Едді, коли ми натрапили на цілий ряд таких у довгому коридорі з килимовим покриттям.

— Йї не потрібен візок, — сказала я.

— Лише на хвилинку, — озвалася моя мама, майже впавши в нього, її очі зустрілися з моїми, перш ніж Едді покотив її до ліфта.

Я йшла слідом, намагаючись ні про що не думати. Нарешті ми піднімалися до останнього лікаря. *Справжнього лікаря*, як ми його називали. Того, хто збере все, що вже зібрано про мою маму, і скаже нам, де тут правда. Коли ліфт прибув, мама потягнулася і по-власницьки обсмикнула мої штани, потерши зелену тканину між пальцями.

— Ідеально, — мовила вона.

Мені було двадцять два, скільки ж було їй, коли вона виношувала мене. Я подумала, що вона піде з мого життя в той самий час, коли я прийшла в її. Чомусь саме тоді ця фраза повністю склалася в моїй голові, тимчасово витіснивши молитву «пішли вони». Я ледь не завилала від болю. Ледве не задихнулася від того, що усвідомила, ще до того, як усе дізналася. Я мала прожити решту свого

життя без матері. Я відкидала цей факт, як тільки могла. Я не могла дозволити собі повірити в це тоді в ліфті, як і продовжити дихати, тому дозволила собі повірити в щось інше. Наприклад, якщо лікар скаже, що ви скоро помрете, вас мали б відвести у кабінет із блискучим дерев'яним столом.

Це було не так.

Нас провели в оглядову, де медсестра веліла мамі зняти сорочку і вдягнути бавовняний халат із зав'язками, що бовталися з боків. Мама слухняно перевдяглася і лягла на кушетку з м'якою оббивкою, накриту білим папером. Із кожним рухом папір під мамою рвався і шурхотів на всю кімнату, наче його пожирав вогонь. Я бачила її оголену спину, вигнутий шматочок плоті нижче талії. Мама не могла померти, оголена спина це підтверджувала. Я не могла відірвати від неї очей, коли в палату ввійшов справжній лікар і сказав, що моїй матері пощастить, якщо вона проживе рік. Як він пояснив, її не намагатимуться вилікувати, бо вона невиліковна. «Нічого не можна вдіяти», — сказав він нам. Коли йдеться про рак легенів, виявити його так пізно — звична справа.

— Але ж вона не курить, — заперечила я, наче могла відрадити його від діагнозу, наче рак поширювався розумною, обумовленою траєкторією. — Мама курила тільки в молодості. Вже багато років вона не тримала в руках сигарети.

Лікар сумно похитав головою і продовжив. Він мав виконати свою місію. Він запропонував полегшити біль у спині променевою терапією. Радіація могла б зменшити розмір пухлин, які росли по всій протяжності хребта.

Я не плакала. Просто дихала. Жахливо. Навмисно. А потім забувала дихати. Якось, коли мені було три роки, я знепритомніла, адже затамувала подих, не бажаючи

вилазити з ванни. Я була надто мала, щоб пам'ятати це. «Що ти тоді зробила? Що ти зробила?» — запитувала я маму все своє дитинство, змушуючи розповідати цю історію знову й знову, дивуючись та захоплюючись власною нестримною волею. Мама завжди розповідала мені, що простягала до мене руки й дивилася, як я синію. Вона чекала, поки моя голова опиниться в її долонях, поки я зроблю вдих і повернуся до життя.

«Дихай».

— Можна мені їздити верхи? — запитала мама справжнього лікаря. Вона сиділа, міцно стиснувши руки й зчепивши щиколотки одна за одною. Прикута сама до себе.

У відповідь він узяв олівець, поставив його вертикально на край раковини й сильно стукнув ним по поверхні.

— Це ваш хребет після опромінення, — сказав він. — Один поштовх — і ваші кістки можуть розсипатися, як сухе печиво.

Ми пішли до жіночого туалету. Зачинилися в окремих кабінках і плакали. Ми не зронили жодного слова. Не тому, що почувалися такими самотніми у своєму горі, а тому, що поєдналися в ньому як єдине тіло. Я відчувала, як мама всією своєю вагою оперлася на двері, повільно стукаючи по них руками, від чого здригався весь блок туалетних кабинок. Пізніше ми вийшли, щоби помити руки та обличчя і спостерігали одна за одною у сьайнистому дзеркалі.

Нас відправили чекати в аптеку. Я сиділа між матір'ю та Едді у своєму зеленому брючному костюмі, із зеленим бантом, який дивом тримався на волоссі. Поруч на

колінах у старого сидів великий лисий хлопчик. А ще була жінка, її рука несамовито сіпалася від ліктя. Вона міцно тримала цю руку іншою своєю рукою, намагаючись вгамувати. Вона чекала. Ми всі чекали. В інвалідному візку сиділа красива чорнява жінка. На ній був фіолетовий капелюшок і кілька діамантових каблучок. Ми не могли відвести від неї очей. Вона розмовляла іспанською з людьми, які оточували її (із сім'єю і, можливо, з чоловіком).

— Як думаєш, у неї рак? — голосно прошепотіла мама.

Едді сидів з іншого боку від мене, але я не дивилася на нього. Якби я глянула, ми обоє розкришилися б, мов сухий крекер. Я згадала про старшу сестру Карен і молодшого брата Лейфа. Про свого чоловіка Пола, про батьків і сестру моєї матері, які жили за понад півтори тисячі кілометрів звідси. Що вони скажуть, коли дізнаються? Як вони плакатимуть? Тепер моя молитва була іншою: «Один рік, один рік, один рік». Ці два слова пульсували ударами серця в грудях.

Саме стільки проживе моя мама.

— Про що думаєш? — запитала я її.

Із динаміків у залі очікування полилася пісня. Пісня без слів, але мама все одно знала слова і, замість того щоб відповісти на моє запитання, тихо наспівувала мені. «Паперові, паперові, ті троянди були мов живі», — співала вона. Мама поклала руку на мою і сказала:

— Я слухала цю пісню в юності. Смішно навіть подумати. Про те, щоб слухати цю пісню зараз. Хіба я могла тоді знати...

Тоді маму покликали: її ліки вже підготували.

— Принеси їх, — попросила вона. — Скажи їм, хто ти. Скажи, що ти моя донька.

Я була її донькою, але не тільки. Я була Карен, Шерил, Лейф. Карен Шерил Лейф. КаренШерилЛейф. Наші імена зливалися в одне в устах моєї матері все моє життя. Вона нашіптувала їх і вигукувала, промовляла шиплячим голосом й наспівувала. Ми були її дітьми, її товариством, її кінцем і початком. Ми по черзі їздили з нею на передньому сидінні автівки.

— Я вас люблю настільки сильно? — запитувала вона нас, тримаючи руки на відстані сантиметрів із п'ятнадцять одна від одної.

— Ні, — відповідали ми, хитро посміхаючись.

— Може, я вас люблю настільки сильно? — запитувала вона знову, і знову, і знову, і знову, щоразу все більше розводячи руки. Але ніколи не досягала ствердної відповіді, хоч як широко розводила руки. Те, як сильно вона нас любила, було нереально продемонструвати. Її любов не можна було ані виміряти, ані висловити. Це немов десять тисяч речей у всесвіті «Дао де цзин», і ще десять тисяч на додаток. Її любов була повноводною, всеохопною і неприкрашеною. Щодня вона виплескувала весь свій запас.

Мама виросла в сім'ї військового й була католичкою. Їй не виповнилося і п'ятнадцяти років, а вона вже змінила п'ять різних штатів і дві країни. Вона любила коней і Генка Вільямса, а її найкращу подругу звали Бабс. Дев'ятнадцятирічною і вагітною вона вийшла заміж за мого батька. Через три дні він кидав нею по кімнаті. Вона пішла й повернулася. Пішла й повернулася. Вона не хотіла терпіти таке, але терпіла. Він зламав їй ніс. Потрощив посуд. Пообдирав їй коліна, тягнувши за волосся по тротуару серед білого дня. Але не зламав. До двадцяти восьми років вона зуміла піти від нього востаннє.